

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

FIL

FILOZOFIJA

Ispitna knjižica 2

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

FIL.50.HR.R.K2.12

49233

Način ispravljanja pogrešaka na listu za čistopis:

(Matura)	državna matura	
↑	↑	↑
Precrtan pogrešan odgovor u zagradama	Točan odgovor	Skraćeni potpis

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne pišite esej dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **150** minuta bez stanke.

Zadatci se nalaze u dvjema ispitnim knjižicama. Redoslijed rješavanja birajte sami.

Dobro rasporedite vrijeme kako biste mogli riješiti sve zadatke.

Ovaj dio ispita sastoji se od zadatka eseja. Esaj napišite slijedeći priloženu uputu i smjernice za pisanje eseja.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Esaj obvezno napišite na list za čistopis u ovoj ispitnoj knjižici.

Pišite čitko. Esaj će se bodovati s nula (0) bodova ako je nečitko napisan. Ako pogriješite u pisanju eseja, na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način ispravljanja pogrešaka.

Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti skraćeni potpis. **Zabranjeno je potpisati se punim imenom i prezimenom.**

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 12 stranica, od toga 1 praznu.

Zadatak esejskoga tipa

Pozorno pročitajte navedeni tekst. Prema ponuđenim smjernicama napišite esej s jasnom strukturom: uvodnim dijelom (postavljanjem teze ili hipoteze), središnjim dijelom (analizom i argumentacijom) i zaključkom (sintezom).

Tema eseja: **Ključni razlozi zasnivanja političke zajednice**

XIII. poglavlje

1. PRIRODA je učinila ljude tako jednakima u tjelesnim i umnim sposobnostima da razlika između njih, premda se ponekad i nađe neki tjelesno očigledno jači ili umno brži nego drugi, ipak, uzeto sve skupa, nije tako znatna da bi na temelju toga jedan mogao tražiti za sebe bilo kakvu korist na koju onaj drugi ne bi mogao polagati isto pravo. Jer, što se tiče tjelesne snage, i najslabasniji je ima dovoljno da ubije i najjačeg, bilo pomoću tajnih smicalica bilo udruživanjem s drugima koji se nalaze u istoj takvoj opasnosti.

(...)

3. Iz jednakosti naših sposobnosti nastaje jednakost nade u postizavanje ciljeva. Stoga, ako dvojica žele istu stvar koju ipak ne mogu uživati obojica, oni postaju neprijatelji i na putu prema cilju (a to je u prvom redu vlastito održanje, a samo ponekad zadovoljstvo) pokušavaju uništiti ili podčiniti jedna drugoga.

4. Zbog tog nepovjerenja jednih prema drugima ne postoji ni za koga razumniji način da se osigura osim preduhitrenja, a to znači da silom ili lukavstvom vlada nad svim drugima toliko dugo dok nestane svaka druga sila dovoljna da ga ugrozi.

(...)

6. Tako u ljudskoj prirodi nalazimo tri načelna uzroka sukoba: prvo je natjecanje, drugo nepovjerenje, a treće je slava.

7. Ono prvo navodi ljude da se napadaju radi dobrobiti, drugo radi sigurnosti, a treće radi ugleda.

8. Time postaje očigledno da se ljudi, dok žive bez zajedničke vlasti koja ih drži u strahu, nalaze u stanju koje zovemo RAT, i to rat svakog čovjeka protiv svakog drugog. Naime, rat se ne sastoji samo od bitaka ili borbenih djelovanja, rat leži i u protoku vremena u kojem je volja za natjecanjem kroz borbu dovoljno izražena...

9. Zato, što god da slijedi iz nekog ratnog doba, u kojemu je svaki čovjek neprijatelj svakom čovjeku, isto to slijedi iz vremena u kojem ljudi žive samo s onom sigurnošću koju im jamči njihova vlastita snaga i njihova vlastita dovrtljivost. U takvom stanju nema mjesta ljudskoj radinosti, jer njezini plodovi su nesigurni, dosljedno tome, nema ni obrade zemlje, ni plovidbe, niti korištenja prekomorske robe, nema ni udobne gradnje, oruđa za pokretanje ili premještanje onoga što zahtijeva puno udružene

snage, ni znanja o površini zemlje, računanja vremena, vještina, slova, društva, a što je najgore od svega, vlada samo neprestani strah i pogibelj od nasilne smrti, ljudski život je usamljenički, siromašan, prljav, težak i kratak.

(...)

13. Iz takvog stanja rata svakoga protiv svakoga slijedi i to da ništa ne može biti nepravedno. Za pojmove pravog i krivog, pravde i nepravde tamo nema mjesta. Gdje ne postoji zajednička vlast, ne postoji zakon; gdje nema zakona, nema ni nepravde. Sila i prevara u ratu dvije su najglavnije vrline. Pravda i nepravda se ne ubrajaju u sposobnosti ni tijela ni uma. Kad bi to i bile, pripadale bi čovjeku koji je sam na svijetu, jednako kao osjeti i strasti. Međutim, one su svojstva koja pripadaju čovjeku u društvu, a ne pojedinačno. Iz istog stanja rata slijedi, nadalje, da nema nikakvog vlasništva, gospodstva, ničeg posebnog što bi bilo *moje i tvoje*, već samo što pripada svakome tko ga se može domoći i onoliko dugo koliko ga može zadržati. Toliko, dakle, o zlom stanju u kojem se čovjek sada nalazi po svojoj pukoj prirodi, premda ima mogućnosti da izađe odatle, a koju dijelom čine njegove strasti, dijelom njegov razum.

14. Strasti koje čovjeka čine sklonim miru su strah od smrti, želja za stvarima nužnim za udobno življenje i nada da ih može postići svojom radinošću. Razum je taj koji ukazuje na prihvatljive stavke mira, o kojima ljudi mogu biti natjerani da se slože. Ti stavci su oni koji se inače nazivaju prirodnim zakonima (...)

XIV. poglavlje

4. Budući da je ljudsko stanje (...) stanje rata svakog čovjeka protiv svakog drugog, pri čemu svakim čovjekom vlada njegov vlastiti razum i sve što može upotrijebiti služi kao pomoć samome sebi u očuvanju života protiv neprijatelja, odatle slijedi da svatko ima pravo na sve, čak i na tuđe tijelo. Zato, sve dok traje to prirodno pravo svakoga na sve, nitko ne može biti siguran (koliko god bio snažan ili mudar) da će proživjeti vrijeme koje priroda obično daje ljudima. Dosljedno tome, propis ili opće pravilo razuma je da *svaki čovjek treba težiti miru tako dugo dok se nada da ga može postići; ako ga ne može postići, onda smije i koristiti svu pomoć i prednosti rata*. Prvi članak toga pravila sadrži prvi i temeljni zakon prirode, a to je, *tražiti mir i slijediti ga*; drugi sadrži najviše prirodno pravo, a to je: *braniti se svim sredstvima kojima možemo*.

5. Iz toga temeljnog prirodnog zakona, koji ljudima nalaže da teže miru, izveden je drugi zakon, naime *da čovjek bude voljan, ako to jesu i drugi i koliko to smatra nužnim za mir i svoju samoobranu, odložiti to svoje pravo na sve i zadovoljiti se s onoliko slobode prema drugima koliko bi drugima dopustio prema samome sebi*. Jer, sve dok svatko zadržava pravo da čini sve što mu se sviđa, toliko dugo svi ljudi ostaju u stanju rata. Međutim, ako drugi ljudi ne žele odložiti to svoje pravo kao što on želi, onda nema ni jednog razloga da itko sam sebe liši svog prava, jer to bi prije bilo izložiti se kao plijen (a nitko nije obavezan na to) nego učiniti se spremnim na mir. To je onaj zakon Evanđelja: što god tražiš da drugi čine tebi, čini ti njima, (...)

8. Kad god netko prenosi svoje pravo ili odustaje od njega, onda to čini ili s obzirom na neko uzvratno pravo, koje mu je preneseno, ili s obzirom na neko drugo dobro kojemu se nada odatle. Naime, to je voljni čin, a predmet voljnog čina svakog čovjeka jest neko dobro za njega samog.

9. Uzajamno prenošenje prava nazivamo UGOVOR.

(...)

18. Ako se u uvjetima puke prirode (a to je stanje rata svakoga protiv svakog) sklopi ugovor koji nijedna strana ne izvršava u sadašnjosti, nego vjeruju jedna drugoj, to postaje nevažeće kod svake razložne sumnje. No, ako postoji zajednička sila nad objema stranama, s pravom i snagom dovoljnom da im nametne izvršenje ugovora, onda to nije slučaj. Budući da su veze dane putem riječi bez straha od prinudne sile isuviše slabe da bi zauzdale ljudsko častohleplje, škrtost, srdžbu i druge strasti, onaj tko prvi izvršava ugovor nema nikakvu sigurnost da će onaj drugi isto tako izvršiti ugovor kasnije. U stanju čiste ljudske prirode, gdje su svi ljudi jednaki i gdje su svi suci opravdanosti svojih vlastitih strahova, to se ne može očekivati.

19. Međutim, u građanskom uređenju u kojem postoji sila postavljena da ograniči one koji bi inače povrijedili povjerenje, ta bojazan nije opravdana (...)

Thomas Hobbes, *Levijatan*

Smjernice za pisanje

U eseju odredite pojmove: „ljudska priroda”, „prirodno pravo i prirodno stanje”, „rat”, „prirodni zakoni ili opći propisi razuma”, „ugovor” i „građansko uređenje”.

1. Objasnite Hobbesovo razumijevanje ljudske prirode, prirodnoga prava i zamišljenoga prirodnog stanja.
2. Objasnite zašto je prema Hobbesu prirodno stanje nužno i stanje rata.
3. Objasnite zašto je prema Hobbesu racionalni interes svakoga pojedinca da izađe iz situacije hipotetičkoga prirodnog stanja i uspostavi načela društvene suradnje.
4. Objasnite koje strasti i naputci razuma ili prirodni zakoni vode čovjeka miru te na koji način pojedinci postižu sigurnost i jamstva da od drugih pojedinaca neće biti prevareni.
5. Objasnite Hobbesovo opravdanje građanskoga uređenja. Čega se pojedinci odriču, a što dobivaju zauzvrat u građanskome uređenju?

Argumentaciju u eseju potkrijepite primjerima:

1. svakodnevnih situacija ili povijesnih događaja u kojima odsutnost autoriteta vodi bezvlađu i sukobima
2. zloupotrebe moći na način da se povjerena moć ne upotrebljava za sigurnost građana nego i sama postaje izvor nesigurnosti i sukoba.

Prazna stranica